

BACKGROUND REPORT

Vliv klimatické změny na pracovní trh

Matyáš Fuksa
matyas.fuksa@amo.cz

Obsah

1	Jak číst background	3
2	Úvod	3
3	Vymezení pojmů a klíčových konceptů	4
	3.1 Zelená transformace	4
	3.2 Green jobs	4
	3.3 Oběhové hospodářství	4
	3.4 Spravedlivá transformace	4
4	Vliv klimatické změny na pracovní trh	5
	4.1 Očekávaný vývoj zásadních odvětví	5
	4.2 Obzvláště ohrožené skupiny	6
5	Opatření a kroky k zelené transformaci	7
	5.1 Vzdělávání	7
	5.2 Financování	7
	5.3 Regulace a iniciativy	8
6	Role OSN	9
	6.1 SDGs	9
	6.2 ILO	9
	6.3 Spolupráce s dalšími organizacemi	9
7	Shrnutí	10

1 Jak číst background

Tento background report (BGR) je dokumentem určeným pro simulované jednání Mezinárodní organizace práce (ILO) na Pražském studentském summitu. Dokument poskytuje úvod do problematiky zaměstnanosti v důsledku klimatické změny a tvoří základ pro napsání delegátských stanovisek zastupovaných států. Pro tvorbu stanovisek je však nutné dohledat i další

relevantní informace a zdroje. Ty nabízí například kapitola Doporučené a rozšiřující zdroje. Součástí BGR je také kapitola Otázky pro jednání, která má být delegátům nápomocná při vyhledávání informací a formulování stanovisek.

2 Úvod

Zelená transformace, neboli přechod k udržitelnému a ekologicky šetrnému rozvoji hospodářství, se v posledních letech stala jedním z klíčových témat veřejné i politické diskuze. Se stále viditelnějšími dopady klimatické změny¹ se změna přístupu člověka k životnímu prostředí ukazuje být nejen důležitým, avšak až nevyhnutelným krokem. Koncept zelené transformace se dle ILO zaměřuje na podporu ekonomického růstu tak, aby k němu nedocházelo na úkor životního prostředí. Dále se soustředí na diverzifikaci ekonomiky, zmírnění dopadů klimatické změny a také na sociální spravedlnost, která by transformací mohla být ohrožena.²

Jedním z hlavních aspektů zelené transformace je přerod pracovního trhu a změna zaměstnanosti. Mezinárodní společenství a Organizace spojených národů (dále jen OSN), do jejíž agendy spadají jak environmentální otázky, tak i otázka ekonomického růstu a řádného zaměstnání, se tématem dlouhodobě zabývá především prostřednictvím svých specializovaných organizací Mezinárodní organizace práce (ILO) a Programu OSN pro životní prostředí (UNEP).³

3 Vymezení pojmů a klíčových konceptů

3.1 Zelená transformace

Pojem „zelená transformace“ vyjadřuje proces přechodu na udržitelné hospodářství, snižování emisí skleníkových plynů v reakci na klimatickou změnu a s ní spojené zhoršování životního prostředí a úbytek biodiverzity.⁴

Zelená transformace zahrnuje takřka veškeré oblasti lidské činnosti. Za nejvýznamnější lze považovat energetiku, dopravu, hospodářství a potravinářství. Základní myšlenkou zelené transformace je stát se udržitelnou společností tím, že překročíme dosavadní iniciativy na úsporu energie, ochranu ekosystémů i zavádění opatření na boj s klimatickou změnou a za využití technologií a nových znalostí změníme či upravíme samotné systémy a jejich průmyslové struktury. Obtížnost zelené transformace spočívá především v tom, že není hnána novou technologií, ale nutností zpomalit poškozování životního prostředí. Jako taková tedy neprobíhá samovolně, ale žádá si vedení za pomoci politik států a nadnárodních organizací.^{5 6}

3.2 Green jobs

Pojem „green jobs“ ILO chápe jako důstojná pracovní místa, která přispívají k zachování nebo obnově životního prostředí, a to jak v tradičních odvětvích, jako je výroba a stavebnictví, tak v těch nových, mezi něž patří obnovitelné zdroje energie a energetická účinnost. Green jobs představují klíčový koncept zelené transformace aplikovatelný napříč regiony a zároveň nástroj ke snižování nezaměstnanosti, tvorbě stabilních pracovních míst, lepší integraci a boji s chudobou.⁷

Chápání green jobs se stále vyvíjí a je tak složité pojem jasněji definovat. To je způsobeno i neustálým

pokrokem, díky kterému vznikají nové technologie a není možné jednoznačně určit, co je nejlepší pro životní prostředí z hlediska spotřeby materiálu, znečištění a emisí.⁸

3.3 Oběhové hospodářství

Oběhové hospodářství (též známé jako cirkulární ekonomika) je systém uspořádaný tak, aby cílil na znovuvyužití, opravitelnost a efektivní využití zdrojů. Snaží se eliminovat materiály, které jsou toxické či nejsou znovuvyužitelné.⁹ Hlavním pilířem tohoto konceptu je odstranění odpadu z hospodářství – výrobky by měly být opravovány, demontovány či využity znovu. Energie pro takovýto cyklus by měla být čerpána z obnovitelných zdrojů, což povede k odolnosti systému a snížení závislosti na těžbě.¹⁰

3.4 Spravedlivá transformace

Koncept spravedlivé transformace adresuje sociální rozměr transformace ekonomiky. Zpráva ILO-UNEP z roku 2008 připouští, že transformace ekonomiky povede nejen k tvorbě nových míst, ale také k zániku mnohých jiných, a tím může ohrozit obživu v různých regionech a komunitách. Uvádí také, že zatímco velké ekonomické změny vedly k významnému sociálnímu a ekonomickému pokroku, ten často nebyl spravedlivý. Apeluje proto na ty, jež zajišťují příští velkou transformaci – přechod k udržitelnosti – aby současně zajistili spravedlnost a rovnost.¹¹

Rámcové návrhy ILO pro spravedlivou transformaci stojí na pěti obecných předpokladech:

1. práva pracujících – rozšíření a prosazování již existujících práv;

„Green jobs představují klíčový koncept zelené transformace aplikovatelný napříč regiony a zároveň nástroj ke snižování nezaměstnanosti, tvorbě stabilních pracovních míst, lepší integraci a boji s chudobou.“

2. důstojná práce – práce „vykonávaná ve svobodě, spravedlnosti, bezpečí a důstojnosti s ochranou práv a přiměřenou odměnou, sociální péčí a zdravotním pojištěním“;⁴²
3. sociální zabezpečení;
4. sociální dialog – „společné vyjednávání mezi zástupci vlády, pracujícími i zaměstnavateli o otázkách společného zájmu – hospodářské a sociální politiky“;⁴³
5. udržitelné podnikání.⁴⁴

4 Vliv klimatické změny na pracovní trh

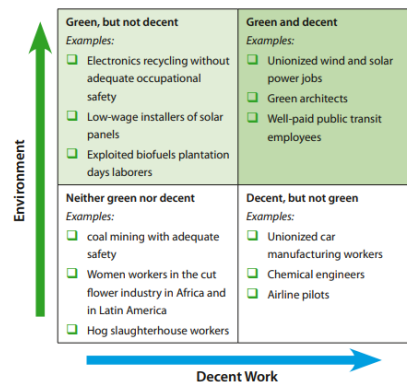
Klimatická změna přináší do vývoje trhu novou dynamiku. Udržení stability trhu práce a s tím i sociálního smíru, jak je cílem ILO, se tak nejspíš ukáže v budoucnosti jako nová velká výzva.⁴⁵ Predikce ILO odhadují, že přechod k zelenému hospodářství přinese mírný nárůst v celkovém počtu pracovních pozic, bude však nevyhnutelně spojen i se zánikem pozic jiných. Pro uplatnění se v nových zelených sektorech budou nutné nové dovednosti. Rekvalifikace pracovníků je tak stěžejním krokem, který by měl zabránit ohrožení živobytí.⁴⁶

Podle predikcí ILO dojde nejprve ke ztrátě pracovních míst v odvětvích přímo postižených klimatickou změnou, a poté k vytvoření nových pozic v náhradních odvětvích. Pracovní místa produkující velké množství skleníkových plynů zaniknou také vlivem zelených politik. V návaznosti dojde ke vzniku více pracovních míst v nízkouhlíkových odvětvích – s těmi je obvykle spojen větší počet pracovních míst než s tradičními odvětvími. S postupujícími technologiemi ovšem tento nadměrný nárůst nebude dlouhodobý a časem se náročnost na pracovní sílu sníží. Následně se očekává rozšíření změn napříč celou ekonomikou, tvorba i zánik pracovních míst spojený s přizpůsobováním obchodních řetězců a spotřebitelského chování. Z dlouhodobého hlediska vytvoří inovace a vývoj technologií nové příležitosti pro investice a růst. Očekává se, že bude docházet ke zvýšení

poptávky po kvalifikované pracovní síle, která bude schopna naplňovat rostoucí technologické požadavky.⁴⁷

Zatímco standardní pracovní pozice mají často dlouhou tradici odborů a kolektivního vyjednávání, zaměstnanci v green jobs budou muset svou pozici teprve obhajovat. Tento proces může být ještě ztížen, neboť green jobs mohou především v rozvojových zemích představovat méně stabilní či nárazově se objevující pracovní pozice.⁴⁸

Figure I.1-1. Green and Decent Jobs? A Schematic Overview

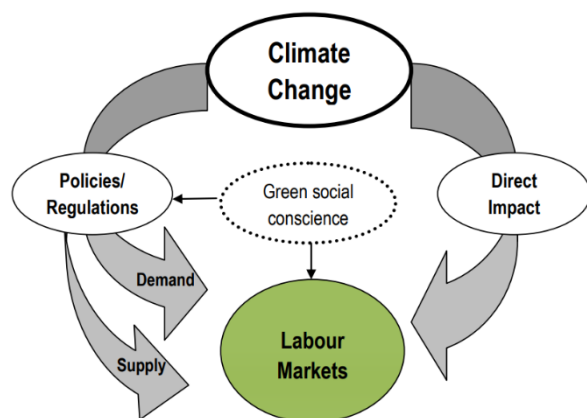

Obr. 2.: Přehled: Zelená a důstojná pracovní místa?

4.1 Očekávaný vývoj zásadních odvětví

4.1.1. Energetika

Energetika zaznamenala v posledních letech významný přírůstek pracovních pozic, jež lze považovat za green jobs. Zatímco v roce 2008 tvořily obnovitelné zdroje asi jen 2 % světové energie, v roce 2022 se již jednalo o takřka 16 %. Globální produkce elektřiny je dnes tvořena nízkouhlíkovými zdroji z více než jedné třetiny.^{19 20} Nejvíce zelených pracovních pozic a největší potenciál pro tvorbu dalších představuje výroba energie z biomasy. V tomto odvětví ovšem vznikají jak řádně placené a důstojné pozice, tak i místa s nevyhovujícími

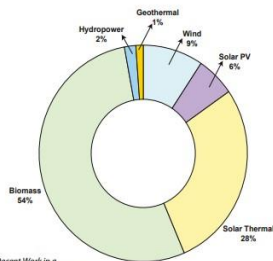
Obr. 1.: Dopady klimatické krize na pracovní trh

podmínkami, nebo dokonce porušující základní lidská práva.²¹

Pro rozvojové státy představují například domácí solární elektrárny alternativní zdroj energie a cestu ke stabilnímu zásobování domácností energií ve srovnání s místní často řídkou a nestabilní energetickou sítí. Projekty na výstavbu takových zařízení zlepšují životní podmínky a tvoří lokální zelená zaměstnání.^{22 23}

Zároveň s novými místy v zelené energetice postupně zanikají místa v konvenční energetice a odvětvích na ni napojených. Viditelným příkladem posledních let je uzavírání uhelných dolů v Evropě a Severní Americe. Horníci tak přicházejí o práci a jsou nuceni se requalifikovat či vyhledat nekvalifikovanou práci.²⁴

Figure 1. Global estimated employment in the renewable energy sector, selected countries and world, 2006

Source: Green Jobs - Towards Decent Work in a Sustainable, Low-Carbon World, UNEP/ILDI/IOE/ITUC, September 2008

Obr 3.: Celosvětový odhad zaměstnanosti v odvětví obnovitelných zdrojů energie

4.1.2. Stavebnictví

Stavebnictví představuje 30–40 % celkové spotřeby energie, produkce skleníkových plynů a odpadu. Je tak také odvětvím s největším potenciálem pro snížení emisí – až o 80 % za použití již dnešních technologií. Green jobs v tomto odvětví budou nejspíše vykonávány pracovníky, kteří už ve stavebnictví pracují, bude však potřeba doplnění vzdělání a nových dovedností.²⁵

4.1.3. Doprava

Doprava je také jedním ze sektorů s velkým potenciálem v zelené transformaci. Ve veřejném prostoru dobře viditelné snahy o snížení uhlíkové stopy osobních automobilů zatím představují menšinu green jobs v dopravě (jen asi 250 000). Většinu green jobs v tomto

odvětví poskytuje sektor hromadné dopravy, především železniční.²⁶

4.1.4. Zemědělství a lesnictví

V zemědělství pracuje přes 1,3 miliardy lidí, což z něj činí největší sektor v počtu pracujících. Po desetiletích zanedbávání a zhoršujících se výkupních cen dnes zemědělství využívá půdu neudržitelně a tvoří pracovní pozice se špatnými pracovními i platovými podmínkami. Farmáři a pracovníci v zemědělství tak dnes představují největší skupinu lidí žijících v chudobě. Efektivita a fungování zemědělství jsou snadno ohroženy změnami klimatu, ke kterým zároveň tento sektor ve velkém přispívá.²⁷

Za předpokladu vhodných investic a regulací je potenciálních zelených pracovních pozic až 1,73 miliardy. Predikce však zároveň očekává pokles pracovních pozic v některých odvětvích – rybolov a lesnictví by mohly ztratit až 15 milionů míst kvůli snahám o zachování zdrojů.²⁸

4. 2 Obzvláště ohrožené skupiny

Mezi skupiny disproporčně ohrožené transformací na zelenou ekonomiku patří ženy. Genderové rozdíly na pracovním trhu přetrvávají a i přes snahu mezinárodních organizací se prohlubují. Ženy jsou ve větší míře zaměstnány v nejohroženějších odvětvích, především v zemědělství a turismu. V produktivním věku žijí pod hranicí extrémní chudoby ženy o 22 % častěji než muži.²⁹ Lidé žijící v chudobě představují skupinu vůbec nejvíce ohroženou transformací hospodářství – nejčastěji pracují načerno či v nevyhovujících podmínkách a mají nejméně možností k requalifikaci a nejobtížnější přístup ke vzdělání.^{30 31}

Negativními vlivy zelené transformace jsou ohroženi také migranti. Kvůli častému vyčlenění ze společenských struktur nemají přístup k férovým zeleným pozicím. V asijských zemích pracují například v recyklačním průmyslu v nevyhovujících podmínkách z poloviny až dvou třetin migranti.³²

5 Opatření a kroky k zelené transformaci

K uskutečnění vize udržitelné ekonomiky a zelených pracovních míst je nutný soudržný, silný a stabilní rámec opatření a další kroky vlád. I přes jisté pozitivní vzory a trendy totiž změna na trhu neprobíhá samovolně dost rychle – pokrok v klíčových odvětvích je nejednotný a pomalý. Je nutné zvýšit investice do zelených odvětví hospodářství, urychlit přechod na obnovitelné zdroje i tvorbu green jobs. Zároveň s opatřeními pro samotnou transformaci je také nutné zavádět opatření chránící zaměstnance a jejich živobytí.³³

5.1 Vzdělávání

Změny na trhu související s klimatickou změnou tvoří poptávku po nových znalostech a dovednostech. Nedostatek kvalifikované pracovní síly by dle UNEP mohl zbrzdit expanzi zelené transformace. Nejlepší přístup – zda se zaměřit na odborné školy, univerzity, školení na pracovišti nebo jiné vzdělávání – se bude v jednotlivých zemích lišit vzhledem k různým vzdělávacím systémům a možnostem.^{34 35}

Dovednosti pro zelená zaměstnání se nedotýkají jen vysoce kvalifikovaných pozic, je důležité připravit pracovní sílu jako celek a zajistit dostatek pracovníků pro zelená odvětví hospodářství. Zároveň vzniká závazek vůči znevýhodněným komunitám a chudým lidem – vzdělávání a tvorba takových zelených pracovních pozic, které budou dostupné napříč sociálními vrstvami a všem komunitám, by měly nabízet žebřík z chudoby.^{36 37}

místa zaniknou, se následně musí requalifikovat na pozice nové. Requalifikace má pozitivní vliv na snížení fluktuace zaměstnanců při zelené transformaci a zajištění pracovní stability.^{38 39}

5.2 Financování

Soukromý sektor se v investicích do zelených technologií dlouhodobě zaměřuje na ty s krátkodobým a rychle viditelným výnosem. Vícestranné investice s podílem jak státu, tak soukromých subjektů jsou ve většině světa zatím nedostatečné. Ročně je k adaptaci pracovního trhu na klimatickou změnu zapotřebí investovat přibližně 86 miliard dolarů, což odpovídá 0,2 % HDP průmyslových zemí. V rozvojových zemích jsou dosavadní investice potřebné k transformaci podobně nízké, i přes větší nebezpečí ztráty pracovních míst a narušení hospodářství v důsledku klimatické změny.⁴⁰

Potřebné finance lze získat například z ekologické daně či dražby uhlíkových povolenek. Takováto opatření by mohla například jen v Evropě a Spojených státech amerických vytvořit zdroj financí v řádu miliard dolarů. Následně mohou být investovány či použity na půjčky s garantovaným úrokem či granty pro menší firmy a podnikatele, kterým by umožnily přerod jejich podnikání na zelenou ekonomiku.⁴¹

Právě přerozdělování zdrojů v rámci zemí je důležité. Zkušenosti z Bangladéše, Číny, Nepálu a dalších zemí ukazují, že investice do malých a středních podniků

„Dovednosti pro zelená zaměstnání se nedotýkají jen vysoce kvalifikovaných pozic, je důležité připravit pracovní sílu jako celek a zajistit dostatek pracovníků pro zelená odvětví hospodářství.“

5.1.1. Rekvalifikace

Pro převedení stávajících pracovních pozic na zelené či nalezení nové pozice je stěžejní rekvalifikace zaměstnanců. Stávajícím pracovníkům si dovoluje uchovat svou pozici a doučit se potřebné dovednosti související s transformací směrem k zelené ekonomice. Ti, jejichž

přinášejí značné zisky pro podniky a komunity. Obrovské množství jednotlivců a podniků je však stále vyčleňeno a potřebují přístup k malým půjčkám a mikrofinancování. Efektivita takového přerozdělování je stěžejní při rychlém přechodu k zelené ekonomice.⁴²

Mikrofinancování je bankovní služba poskytovaná jednotlivcům nebo skupinám s nízkými příjmy, kteří by jinak neměli žádný jiný přístup k finančním službám. V případě komerčního mikrofinancování je nutná silná legislativa a ochrana spotřebitele, aby nedocházelo k předlužení či uvěznění lidí v dluhových pastech.^{43 44}

5.3 Regulace a iniciativy

Z pohledu zaměstnanosti je nejdůležitější dodržování pracovních práv a jejich vynucování. Kromě spravedlivých mezd a přiměřené pracovní doby je ve spojitosti se zelenou transformací stěžejní práce v bezpečných podmínkách. Zákony vyžadující bezpečnostní standardy, limitující počet pracovních hodin a určující minimální mzdu by měly jít ruku v ruce s ochranou práva sdružovat se v odborech a umožňovat kolektivní vyjednávání se zaměstnavateli.^{45 46}

„Kromě spravedlivých mezd a přiměřené pracovní doby je ve spojitosti se zelenou transformací stěžejní práce v bezpečných podmínkách.“

5.3.1. Programy na přerozdělení peněz

Programy na přerozdělení peněz představují různé kanály, jimiž proudí peníze – nejčastěji z daní – přímo k jednotlivcům a domácnostem a mohou být užitečné při tvorbě adaptační kapacity na klimatickou změnu. V boji s klimatickou krizí mohou mít mnoho využití, například jako akutní pomoc lidem v chudobě a snížení jejich zranitelnosti krizí, podpora domácností postižených extrémními jevy, dočasná reakce na migraci či výkyvy pracovního trhu.⁴⁷

5.3.2. Toky peněz mezi státy

V rámci provedení zelené transformace na globální úrovni je nutná ekonomická podpora rozvíjejících se zemí a trhů ze strany rozvinutějších zemí se stabilnější ekonomickou situací. Tato finanční pomoc může přispět k vytváření pracovních míst v oblasti udržitelnosti a stabilizaci pracovních trhů v daných zemích. Globální změna klimatu přesahuje státní hranice a nelze ji řešit pouze lokálně. Vydat prostředky na zmírnění jejich dopadů a regulování činností globálně urychlujících její postup je tak v zájmu mezinárodní komunity.^{48 49}

Evropský fond obnovy (Recovery and Resilience Facility)

Fond obnovy je největší finanční nástroj v historii Evropské unie. Celkový objem fondu představuje 723 miliard eur, asi polovinu mají činit dotace a polovinu úvěry. Evropský fond obnovy poskytuje tyto finance členským státům na financování investic do obnovitelných zdrojů energie, úspor energie, čisté mobility, ochrany přírody a dalších opatření souvisejících se zelenou a digitální transformací.⁵⁰

Zelený klimatický fond (The Green Climate Fund)

Zelený klimatický fond (GCF) je finanční nástroj ustanovený Rámcovou úmluvou OSN o změně klimatu (UNFCCC) na podporu rozvojových zemí a jejich úsilí o snížení emisí skleníkových plynů. Posláním je tvořit a urychlovat tvorbu opatření v oblasti klimatu v rozvojových zemích poskytováním finanční podpory pro rozvoj odolný vůči změně klimatu, přechod na udržitelné hospodářství a přizpůsobení se změně klimatu. Jedná se o největší mnohostranný fond s tímto posláním.⁵¹

Cílem je podporovat země při plnění jejich závazků (NDCs – *Nationally Determined Contributions*), které jsou součástí akčního plánu předloženého UNFCCC.⁵²

5.3.3. Veřejné programy na podporu zaměstnanosti

Veřejné programy na podporu zaměstnanosti (*job guarantee*) zdůrazňují důležitost poskytování stálých pracovních příležitostí. Tento koncept zahrnuje vládní závazek poskytovat práci všem, kteří jsou ochotni a schopni pracovat, a to za stálých a důstojných podmínek. Cílem je snížení nezaměstnanosti, zajištění stabilního příjmu pro jednotlivce a zlepšení životní úrovně v rámci společnosti. Programy mohou zahrnovat různé typy prací, jako je infrastrukturní rozvoj, sociální práce nebo ochrana životního prostředí. Mohou být klíčovým nástrojem pro boj proti chudobě, strukturální nezaměstnanosti a ekonomické nerovnosti.⁵³

Job guarantee může přinést také další výhody pro ekonomiku. Pomáhá udržet stabilitu cenové hladiny tím, že poskytuje alternativu k nezaměstnanosti, což snižuje tlak na vládu v oblasti poskytování vyšších sociálních dávek a podporuje vytváření prostoru pro další investice do rozvoje infrastruktury a vzdělání. Tím napomáhá tvorbě pozitivního ekonomického cyklu. Implementace vyžaduje pečlivé plánování a závisí na konkrétních ekonomických a sociálních podmínkách dané země.^{54 55}

6 Role OSN

Organizace spojených národů, zejména Program OSN pro životní prostředí (UNEP) a ILO, se aktivně podílí na řešení klimatické krize a podpoře přechodu na udržitelnější a ekologičtější ekonomiku.

Cíle udržitelného rozvoje (SDGs) jsou souborem 17 globálních cílů, které v roce 2015 stanovila Organizace spojených národů (OSN) jako součást Agendy pro udržitelný rozvoj 2030. Tyto cíle mají řešit celou řadu globálních problémů, mimo jiné chudobu, nerovnost, zhoršování životního prostředí a hospodářský růst. Klíčovým tématem SDGs je udržitelnost a boj s klimatickou změnou. SDGs poskytují zemím, organizacím a zúčastněným stranám rámec pro společnou práci na udržitelnější budoucnosti.⁵⁷

6.1 SDGs

Zelená transformace a zelená pracovní místa představují komplexní problém a přímo se jich týká několik z 17 cílů, především cíle 8, 12 a 13; důstojná práce a ekonomický růst, odpovědná výroba a spotřeba, klimatická opatření.⁵⁸

Konkrétně této problematiky se týká bod osm – důstojná práce a ekonomický růst – a jeho podbody. Podbod 8.4 zmiňuje zlepšení efektivity využití zdrojů a oddělení ekonomického růstu od znečištění životního prostředí,

Tématem se dopodrobna zabývá zpráva Rady pro lidská práva OSN od zvláštního zpravodaje pro extrémní chudobu a lidská práva, Oliviera De Schuttera. Ten vidí zavedení veřejných programů na podporu zaměstnanosti jako nezbytnou součást spravedlivé transformace a nového ekologicko-sociálního systému.⁵⁶

8.5 se zabývá zaměstnaností a rovnými podmínkami pro všechny skupiny obyvatelstva. Bod 8.8 se věnuje i environmentálnímu aspektu zaměstnanosti.⁵⁹

6.2 ILO

Mezinárodní organizace práce zodpovídá za práva pracujících a do její agendy spadají právě zelená pracovní místa a transformace k udržitelnější ekonomice. Cílem ILO je zajistit sociální spravedlnost transformace, maximalizovat benefity a zároveň rozšířit ochranu pracujících.⁶⁰ Roku 2013 vydalo Rezoluci o udržitelném rozvoji, důstojné práci a zelených pracovních místech. V ní formuluje společné vize, očekávané výzvy i principy, dle nichž postupovat. Důraz je kladen především na jednotný postup a důstojné pracovní podmínky v udržitelné ekonomice.⁶¹

6.2.1. Program zelených pracovních míst

Program Zelených pracovních míst představuje závazek ILO řešit změnu klimatu a podporovat efektivní a nízkouhlíkové společnosti. Jeho cílem je zlepšit environmentální a sociální kvality pracovních míst a přispět k udržitelnému rozvoji na národní úrovni. Postupně pomohl více než 30 zemím vybudovat potřebné nástroje a znalosti k tvorbě zelených pracovních míst. Hlavním posláním programu je šířit poznatky a zkušenosti mezi zeměmi a na jejich základě tvořit nová opatření a projekty.⁶²

6.3 Spolupráce s dalšími organizacemi

ILO spolupracuje na tvorbě zelených pracovních míst a transformaci k udržitelné ekonomice s mnoha dalšími partnery v rámci OSN i mimo ni. Důležitou část

tvoří spolupráce s Mezinárodní konfederací odborových svazů (ITUC) a Mezinárodní organizací zaměstnavatelů.⁶³
⁶⁴ Nejširší spolupráce probíhá mezi ILO a Programem OSN pro životní prostředí (UNEP), do jehož agendy spadají právě otázky udržitelnosti a ekologie a poskytuje tak společným projektům potřebnou expertýzu.

Nejpodrobnější zprávu o zelených pracovních místech vydal UNEP ve spolupráci s ILO, Mezinárodní organizací zaměstnavatelů a Mezinárodní konfederací odborových svazů. Tento report z roku 2008 studuje dopady na jednotlivá odvětví a nabízí možná opatření.⁶⁵

6.3.1. PAGE (Partnership for action on green economy)

PAGE je program, který má pomoci zemím transformovat jejich ekonomiky tak, aby byly ekologičtější

a inkluzivnější. Pracuje na identifikaci překážek, hledá udržitelné investice a poskytuje tvůrcům politik řešení pro zelený růst. PAGE tak pomáhá podněcovat růst čistých technologií a účinné infrastruktury a zároveň podporuje zdravé ekosystémy, zelená pracovní místa a řádnou správu věcí veřejných. Program vychází ze spolupráce více organizací a čerpá z expertízy UNEP.⁶⁶

6.3.2. Green Jobs for Youth Pact

UNEP a ILO ve spolupráci s Dětským fondem OSN (UNICEF) prostřednictvím tohoto paktu pracují na podpoře mladých podnikatelů a zaměstnanosti mladých lidí. Pakt se zaměřuje na vzdělávání, školení a posilování pozice mladých lidí na pracovním trhu. Zelená opatření by mohla vytvořit asi 8,4 milionů pracovních pozic pro mladé.⁶⁷

7 Shrnutí

Klimatická krize a její dopady na lidstvo představují jednu z největších hrozeb naší doby. Přejít na zelené hospodářství je stěžejním krokem při boji se změnou klimatu a jejími dopady. Aby očekávané změny na pracovním trhu nepoškodily živobytí pracujících a neprohloubily sociální nerovnosti, musí být transformace regulována. Společný postup mezinárodního společenství je

nutný pro rychlou, spravedlivou a globální transformaci hospodářství.

Snahou ILO bude využít všechny dostupné prostředky k tomu, aby našla shodu na opatřeních k ochraně pracujících, doporučeních státům k úpravě legislativy a závazcích spojených se zelenou transformací.

Otázky pro jednání

- Jak se Váš stát staví k právům pracujících? Poskytuje jim dostatečnou ochranu jak na základě zákonů, tak v jejich aplikaci a vymáhání v praxi?
- Které hospodářské sektory jsou pro Váš stát stěžejní? A jaký je jejich předpokládaný vývoj v souvislosti s klimatickou krizí?
- Může zelená transformace poškodit zájmy Vašeho státu? Jak tomuto poškození zabránit?
- Má už Váš stát nějaké vlastní opatření a politiky související se zelenou transformací a zaměstnaností (*green jobs policies*)?
- Je váš stát podporován programem PAGE?
- Do jaké míry je Váš stát ochoten se nadnárodně podílet na řešení zelené transformace? Která opatření by podpořil?

Doporučené zdroje

Stránka sjednocující lokální zprávy o klimatické změně a green jobs

<https://www.climatecorecard.org/project/report-31/#reports>

Panelová diskuze v rámci konference COP26

<https://www.youtube.com/watch?v=T3AdvCWJxGA>

Bloomberg: Leaving No One Behind in a Green Transition

<https://www.youtube.com/watch?v=OBmq2hkDYSs&t=1s>

Angela Francis: How to get everyone to care about a green economy

<https://www.youtube.com/watch?v=s1bfAfEvnQo>

Cillian Lohan: The Circular Economy

<https://www.youtube.com/watch?v=cbm1MCTobVc>

Zdroje

- ¹ Evidence: How Do We Know Climate Change Is Real? Online. NASA. Dostupné z: <https://climate.nasa.gov/evidence/>. [cit. 2023-08-16].
- ² Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable, Low-Carbon World. Online. ILO, UNEP, IOE, ITUC. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/documents/publication/wcms_158727.pdf. [cit. 2023-07-23].
- ³ tamtéž.
- ⁴ SCOONES, Ian; LEACH, Melissa a NEWELL, Peter. The Politics of Green Transformation. Online. S. 170-173. Dostupné z: <https://doi.org/10.4324/9781315747378>. [cit. 2023-07-23].
- ⁵ AMUNDSEN, Helene a HERMANSEN, Erlend AT. Green transformation is a boundary object: An analysis of conceptualisation of transformation in Norwegian primary industries. Online. Nature and Space. S. 4-5. 2020. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/2514848620934337>. [cit. 2023-09-07].
- ⁶ SHIMIZU, Mina. "Green Transformation"(GX) in the Spotlight: What is Expected of Companies? Online. Dostupné z: https://social-innovation.hitachi/en/article/green_transformation/. [cit. 2023-09-07].
- ⁷ Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable, Low-Carbon World. Online. ILO; UNEP; IOE a ITUC. S. 35-36. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/documents/publication/wcms_158727.pdf. [cit. 2023-07-23].
- ⁸ tamtéž, str. 35-36.
- ⁹ Towards the Circular Economy. Online. MACARTHUR FOUNDATION. S. 7. 2013. Dostupné z: https://www.werktrends.nl/app/uploads/2015/06/Rapport_McKinsey-Towards_A_Circular_Economy.pdf. [cit. 2023-07-24].
- ¹⁰ CASTILLO, Monica Green jobs, green economy, just transition and related concepts: A review of definitions developed through intergovernmental processes and international organizations. Online. ILO, 2023, s. 25-26. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/documents/publication/wcms_883704.pdf. [cit. 2023-08-16].
- ¹¹ Green Jobs: Towards decent work in a sustainable, low-carbon world: Policy messages and main findings for decision makers. Online. UNEP a ILO, S. 24. Online. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@emp_ent/documents/publication/wcms_158733.pdf. [cit. 2023-07-30].
- ¹² Trade Unions and Decent Work Country Programmes: A Resource Package. Online. ILO A ACTRAV, S. 12. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---actrav/documents/publication/wcms_152355.pdf. [cit. 2023-07-25].
- ¹³ Social dialogue; What is Social Dialogue. Online. ILO. Dostupné z: [https://www.ilo.org/ifpdial/areas-of-work/social-dialogue/lang--en/index.htm\)%20%20a](https://www.ilo.org/ifpdial/areas-of-work/social-dialogue/lang--en/index.htm)%20%20a). [cit. 2023-08-04].
- ¹⁴ Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable, Low-Carbon World. Online. ILO; UNEP; IOE a ITUC. S. 278-280. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/documents/publication/wcms_158727.pdf. [cit. 2023-07-23].
- ¹⁵ Employment and labour market implications of climate change. Online. ILO, 2008, S. 4. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_099711.pdf. [cit. 2023-08-16].
- ¹⁶ tamtéž, S. 4
- ¹⁷ MARTINEZ-FERNANDEZ, Cristina; HINOJOSA, Carlos a MIRANDA, Gabriela. Greening Jobs and Skills: Labour Market Implications of Addressing Climate Change. Online. OECD, 2010, S. 19-20. Dostupné z: <https://www.oecd.org/cfe/leed/45484420.pdf>. [cit. 2023-07-30].
- ¹⁸ JAEGER, Joel; WALLS, Ginette; CLARKE, Ella; ALTAMIRANO, Juan Carlos; HARSONO, Arya et al. . The Green Jobs Advantage: How Climate-Friendly Investments Are Better Job Creators. Online. ITUC, 2020. S. 1-2.

Dostupné z: https://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/the_green_jobs_advantage_-_wri_nce_and_ituc_working_paper.pdf. [cit. 2023-09-07].

¹⁹ RITCHIE, Hannah; ROSER, Max a ROSADO, Pablo. Energy: Electricity Mix. Our World In Data. Online. Dostupné z: <https://ourworldindata.org/electricity-mix#citation>. [cit. 2023-08-05].

²⁰ Green Jobs: Towards decent work in a sustainable, low-carbon world: Policy messages and main findings for decision makers. Online. UNEP a ILO. S. 5. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@emp_ent/documents/publication/wcms_158733.pdf. [cit. 2023-07-30].

²¹ tamtéž, str. 5-7.

²² tamtéž, str. 5-8.

²³ Grameen Shakti. WePOWER. Online. Dostupné z: <https://www.gshakti.org/what-we-do/keyprojects/wepower>. [cit. 2023-08-05].

²⁴ Thousands of coal workers lost jobs. Where will they go? Online. Energy News Network, 2020 Dostupné z: <https://energynews.us/2020/06/25/thousands-of-coal-workers-lost-jobs-where-will-they-go/>. [cit. 2023-08-05].

²⁵ Green Jobs: Towards decent work in a sustainable, low-carbon world: Policy messages and main findings for decision makers. UNEP a ILO. S. 8-9. Online. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@emp_ent/documents/publication/wcms_158733.pdf. [cit. 2023-07-30].

²⁶ tamtéž, str. 9.

²⁷ tamtéž, str. 11-12.

²⁸ HERREN, Hans R.; BASSI, Andrea M.; TAN, Zhuohua a BINNS, W. Patrick. Green Jobs for a Revitalized Food and Agriculture Sector. Online. S. 20. 2011. Dostupné z: http://old.adapt.it/adapt-indice-a-z/wp-content/uploads/2014/05/herren_bassi.pdf. [cit. 2023-08-07].

²⁹ MCCARTHY, Joe. Women Are More Likely Than Men to Live in Extreme Poverty: Report: The problem of sexism becomes even more stark when income levels are broken down. Online. 2018. Dostupné z: <https://www.globalcitizen.org/en/content/women-extreme-poverty-un-report/>. [cit. 2023-08-09].

³⁰ BUSCHMANN, Mareen. Making the Green Transition Work for Women: Unlocking gender-just economic opportunities in the era of crisis recovery. Online. S. 5-8. Dostupné z: https://www.wocan.org/wp-content/uploads/CARE_Report_Making_green_transition_work_for_women.pdf. [cit. 2023-08-09].

³¹ Green jobs: Improving the climate for gender equality too: Decent Work - a better world starts here. Online. S. 2. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---gender/documents/publication/wcms_101505.pdf. [cit. 2023-08-09].

³² Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable, Low-Carbon World. Online. ILO; UNEP; IOE a ITUC. S. 17. Online. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/documents/publication/wcms_158727.pdf. [cit. 2023-07-23].

³³ Green Jobs: Towards decent work in a sustainable, low-carbon world: Policy messages and main findings for decision makers. Online. UNEP a ILO, S. 19. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@emp_ent/documents/publication/wcms_158733.pdf. [cit. 2023-07-30].

³⁴ MARTINEZ-FERNANDEZ, Cristina; HINOJOSA, Carlos a MIRANDA, Gabriela. Greening Jobs and Skills: Labour Market Implications of Addressing Climate Change. Online. S. 28. Dostupné z: <https://www.oecd.org/cfe/leed/45484420.pdf>. [cit. 2023-07-30].

³⁵ Background Paper on Green Jobs. Online. UNEP. 2008. S. 16. Online. Dostupné z: <https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/32709/UBPGJ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. [cit. 2023-08-10].

³⁶ tamtéž, str. 16.

³⁷ Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable, Low-Carbon World. Online. ILO; UNEP; IOE a ITUC. s. 288 a 309. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/documents/publication/wcms_158727.pdf. [cit. 2023-07-23].

³⁸ tamtéž, str. 288.

³⁹ SCOONES, Ian; LEACH, Melissa a NEWELL, Peter. The Politics of Green Transformation. Online. S. 74-76. Dostupné z: <https://doi.org/10.4324/9781315747378>. [cit. 2023-07-23].

⁴⁰ Green Jobs: Towards decent work in a sustainable, low-carbon world: Policy messages and main findings for decision makers. Online. UNEP a ILO. S. 22. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@emp_ent/documents/publication/wcms_158733.pdf. [cit. 2023-07-30].

⁴¹ tamtéž, str. 22-23.

⁴² tamtéž, str. 22-23.

⁴³ KAGAN, Julia. Microfinance Definition: Benefits, History, and How It Works. Online. Investopedia. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/m/microfinance.asp#:~:text=Key%20Takeaways,consistent%20with%20ethical%20lending%20practices>. [cit. 2023-09-07].

⁴⁴ FROELICH, Markus; KEMPER, Niels; POPPE, Robert; BREDA, Valerie a RICHTER, Patricia. Microfinance and risk management: Impact evaluation of an integrated risk management and microinsurance client training TYM, Vietnam. Online. ILO: Social Finance Programme & Mannheim University, 2015. ISSN: 9789221305040. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/--ed_emp/documents/publication/wcms_576286.pdf. [cit. 2023-09-07].

⁴⁵ BRYSON, Alex a GREEN, Francis. Unions and Job Quality. Online. 2015. Dostupné z: <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/1483107/1/Bryson.book.chapter.pdf>. [cit. 2023-08-14].

⁴⁶ Guidelines for a just transition towards environmentally sustainable economies and societies for all. Online. ILO, Ženeva. 2015. ISSN 978-92-2-130628-3. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@emp_ent/documents/publication/wcms_432859.pdf. [cit. 2023-08-14].

⁴⁷ World Employment and Social Outlook. Online. ILO. S. 109. 2018. Dostupné z: https://www.ilo.org/weso-greening/documents/WESO_Greening_EN_web2.pdf. [cit. 2023-08-16].

⁴⁸ Towards Orderly Green Transition:: Investment Requirements and Managing Risks to Capital Flows. Online. OECD. 2023.. Dostupné z: <https://www.oecd.org/investment/investment-policy/towards-orderly-green-transition.pdf>.

⁴⁹ NATULUCCI, Fabio; SUNTHEIM, Felix a VANDENBUSSCHE, Jerome. How Investment Funds Can Drive the Green Transition. Online. IMF. 2021.. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2021/10/04/gfsr-ch3-how-investment-funds-can-drive-the-green-transition>. [cit. 2023-12-19].

⁵⁰ The Recovery and Resilience Facility. Online. Evropská komise. Dostupné z: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_en. [cit. 2023-12-19].

⁵¹ About GCF. Online. Green Climate Fund. Dostupné z: <https://www.greenclimate.fund/about#>. [cit. 2023-12-19].

⁵² tamtéž.

⁵³ DE SCHUTTER, Oliver. The employment guarantee as a tool in the fight against poverty: Report of the Special Rapporteur on extreme poverty and human rights. Online. S. 1-8. 2023. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G23/071/64/PDF/G2307164.pdf?OpenElement>. [cit. 2023-09-08].

⁵⁴ tamtéž, S. 110

⁵⁵ World Employment and Social Outlook. Online. ILO, 2018. S. 110-111. Dostupné z: https://www.ilo.org/weso-greening/documents/WESO_Greening_EN_web2.pdf. [cit. 2023-08-16].

⁵⁶ DE SCHUTTER, Oliver. The employment guarantee as a tool in the fight against poverty: Report of the Special Rapporteur on extreme poverty and human rights. Online. 2023. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G23/071/64/PDF/G2307164.pdf?OpenElement>. [cit. 2023-09-08].

⁵⁷ Sustainable Development Goals. Online. National Geographic. Dostupné z: <https://education.nationalgeographic.org/resource/sustainable-development-goals/>. [cit. 2023-08-15].

⁵⁸ The 17 Goals. Online. United Nations. Dostupné z: <https://sdgs.un.org/goals>. [cit. 2023-08-15].

⁵⁹ Decent Work and the 2030 Agenda for Sustainable Development. Online. International Labour Organization. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_436923.pdf. [cit. 2023-09-07].

⁶⁰ Green jobs. Online. ILO. Dostupné z: <https://www.ilo.org/global/topics/green-jobs/lang--en/index.htm>. [cit. 2023-08-15].

⁶¹ The General Conference of the International Labour Organization. Resolution concerning sustainable development, decent work and green jobs. Online. ILO. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_223785.pdf. [cit. 2023-08-15].

⁶² The ILO's Green Jobs Programme. Online. ILO. 2016. Dostupné z: https://www.ilo.org/global/topics/green-jobs/WCMS_213842/lang--en/index.htm. [cit. 2023-08-20].

⁶³ International Trade Union Confederation. Online. ILO. Dostupné z: https://www.ilo.org/jobspact/partners/WCMS_123597/lang--en/index.htm. [cit. 2023-08-20].

⁶⁴ Just Transition Centre. Online ITUC. Dostupné z: <https://www.ituc-csi.org/just-transition-centre?lang=en>. [cit. 2023-08-20].

⁶⁵ Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable, Low-Carbon World. Online. ILO; UNEP; IOE a ITUC. 2008. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/documents/publication/wcms_158727.pdf. [cit. 2023-07-23].

⁶⁶ Partnerships for green jobs. Online. International Labour Organization. Dostupné z: <https://www.ilo.org/global/topics/green-jobs/partnerships/lang--en/index.htm>. [cit. 2023-08-20].

⁶⁷ Green Jobs for Youth Pact. Online. UNEP. Dostupné z: <https://www.unep.org/explore-topics/education-environment/what-we-do/green-jobs-youth-pact>. [cit. 2023-08-20].

Zdroje obrázků

Obr 1.:

MARTINEZ-FERNANDEZ, Cristina; HINOJOSA, Carlos a MIRANDA, Gabriela. Greening Jobs and Skills: Labour Market Implications of Addressing Climate Change. Online. OECD, 2010, S. 19-20. Dostupné z: <https://www.oecd.org/cfe/leed/45484420.pdf>. [cit. 2023-07-30].

Obr 2.:

Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable, Low-Carbon World. Online. ILO; UNEP; IOE a ITUC. S. 278-280. Online. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/documents/publication/wcms_158727.pdf. [cit. 2023-07-23].

Obr 3.:

Green Jobs: Towards decent work in a sustainable, low-carbon world: Policy messages and main findings for decision makers. Online, UNEP a ILO. S. 5. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@emp_ent/documents/publication/wcms_158733.pdf. [cit. 2023-07-30].

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání čtyř klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO, EU a G20.

Asociace pro mezinárodní otázky

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

Matyáš Fuksa

Autor je spolupracovníkem Asociace pro mezinárodní otázky a členem přípravného týmu Pražského studentského summitu.

Autor: Matyáš Fuksa

Imprimatur: Barbora Trčková, Anna Marie Podlipná

Jazyková úprava: Taya Lutkova, Michaela Staňková, Vilém Novohradský

Faktická korektura: Pavel Tichý, Matěj Hulička

Analytik: Ondřej Kolínský

Sazba: Dominik Merta

Grafická úprava: Jaroslav Kopřiva

Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) pro potřeby XXIX. ročníku Pražského studentského summitu.

© AMO 2023

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Žitná 27, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460

e-mail: summit@amo.cz

IČ: 65 99 95 33

www.amo.cz

www.studentsummit.cz